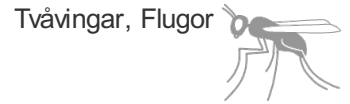

Arctophila bombiformis

Bandad björnbloomfluga

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Akut hotad (CR)
B2ab(iii,iv,v)c(iv)

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Diptera (tvåvingar), **Familj:** Syrphidae (blomflugor), **Släkte:** *Arctophila* (björnbloomflugor), **Art:** *Arctophila bombiformis* - bandad björnbloomfluga (Fallén, 1810) **Synonymer:** *gulbandad björnbloomfluga*, *Arctophila bombiforme* (Fallén, 1810)

Kännetecken

En stor, långhårig art med ett brett tvärband av svart behåring på ryggskölden och gulhårig skutell. Bakkroppen är vithårig med ett brett tvärband av svart behåring mitt på. Förekommer sällsynt i fuktiga skogar och raviner i Skåne.

Längd 15-20 mm. Huvud i profil med nedåt långt utdraget och spetsigt ansikte samt svagt framskjutande men utbredd ansiktsbuckla. Ansikte gult till gulbrunt och grå- eller guldpuddrat med svartglänsande kinder. Antenner gulbruna med litet, runt tredje segment och långhårigt (fjäderlikt) antennborst. Panna mörk och gråpuddrad. Ögon nakna, hos hanen nästan sammanstötande i knappt främre halvan (åtskilda av en smal svart strimma). Ryggsköld och skutell med lång, tät behåring. Ryggsköldens främre tredjedel och åtminstone bakre halvan av skutellen med gulvit behåring, däremellan är behåringen svart. Sidoplåtar svarta; vissa med lång behåring, andra nakna. Även bakkroppen har övervägande mörk grundfärg; framtill och baktill med lång och åtliggande vit behåring, däremellan med ett band av kortare, åtliggande svart behåring. Vingar med skuggad bas, vingfläck och brunt vingmärke. Vingfjäll och svängkolvar mörka. Lår svarta med gulaktig spets; hanens baklår kraftigt uppsvällda. Skenben mörka med ljusare bas och spets. Fötter övervägande gula; de yttre segmenten mörka på ovansidan.

Den närliggande arten *Arctophila superbiens* saknar svarta tvärband på ryggsköld och bakkropp. En annan art som i en av sina former har likartad färgsättning är *Volucella bombylans*. Hos denna art är dock vingens främre bakkantribba framtill vinklad inåt mot basen. Båda arterna har en färgsättning som påminner om den hos trädgårdshumla *Bombus hortorum*.

Utbredning och status

I Sverige förekommer bandad björnbloomfluga endast i Skåne. Det senaste fyndet gjordes 1991 i Fyledalen i landskapets sydöstra del. Det gjordes även ett fåtal fynd mellan 1915 och 1935 från Söderåsen i nordväst till Maglehem i öster och Krageholm i söder. I Danmark är arten ovanlig till sällsynt, och förekommer på stora delar av Jylland samt på Bornholm. De fåtaliga fynden från Själland är alla minst 50 år gamla. I Norge finns såväl nya som äldre fynd från Oslo och norrut i dalgångarna till Lillehammer samt från Trondheimsområdet. I övriga Europa förekommer arten framför allt i bergstrakter från norra Tyskland och Polen söderut till Spanien, Italien och Balkan samt på Kreta, i Turkiet och i Kaukasus.

Under 1800-talets förra hälft påträffades arten på minst fyra lokaler i södra Skåne. Därefter är den funnen i Skåne vid Krageholm (1915), Maglehem (1930), Ignaberga (1932), Klöva Hallar, Skäralid (1935) och senast vid Fyledalen (1991).

Ekologi

Bandad björnbomfluga förekommer i äldre skog med träd under nedbrytning, gärna i skuggiga och fuktiga bestånd av bok med inblandning av gran. Flugan påträffas i gläntor, intill stigar och längs mindre vattendrag. I Skåne finns den företrädesvis i raviner med sumpiga områden och översilningsmarker. I Norge är den känd från dalgångar, men också genom ett udda fynd i fjällbjörkskog på en höjd av 760 m ö.h. I Sverige har arten främst setts besöka blommor av åkervädd *Knautia arvensis*. I Danmark besöker den också blommor av kåltistel *Cirsium oleraceum*, kärrtistel *C. palustre*, vattenklöver *Menyanthes trifoliata* och ängsvädd *Succisa pratensis*, i Centraleuropa dessutom blåeld *Echium vulgare*, timjan *Thymus* spp. och skogsklöver *Trifolium medium* samt flockblommiga växter (fam. Apiaceae). Flygtiden varar från mitten av juli till mitten av september. Larverna har som hos närstående släkten andningsrör (så kallad "rättsvans") - en anpassning till ett liv i blöt miljö. De bedöms därför utvecklas i blöt/översilad mark eller mossa.

Hot

De omfattande utdikningsföretagen av sumpskogar i Skåne kring förra sekelskiftet tros ha inneburit att arten försvunnit från Sverige.

Åtgärder

Bevarande av orörda förhållanden i sumpskogsbestånd och översilningsmarker i ädellövskog är viktiga för flera rödlistade arter, däribland förmodligen även gulbandad björnbomfluga. Ökad kunskap om artens biologi och utvecklingssubstrat är nödvändig för att relevanta åtgärder ska kunna vidtas för att ge arten ny chans i landet.

Övrigt

Namngivning: *Arctophila bombiformis* (Fallén, 1810). Originalbeskrivning: *Syrphus bombiformis*. Specimen Entomologicum Novam Diptera: 25. Ibland stavas artepitetet felaktigt "*bombiforme*". Har tidigare ibland förts till släktet *Sericomyia*.

Etymologi: *bombiformis* = humleliknande; *Bombus* (lat.) = humla; suffixet *-formis* (lat.) = formig.

Uttal: [Arktófila bombifórmis]

Litteratur

- Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Tvåvingar: Blomflugor: Eristalinae & Microdontinae. Diptera: Syrphidae: Eristalinae & Microdontinae. 2009. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Bankowska, R. 1963. Munchówki – Diptera. 34 Syrphidae. *Klucze do Oznaczania Owadów Polski*, 28: 65–69.
- Barkemeyer, W. 1994. Untersuchung zum Vorkommen der Schwebfliegen in Niedersachsen und Bremen (Diptera: Syrphidae). *Niedersächsisches Landesamt für Ökologie*.
- Bartsch, H. 1995. Check List for Swedish Hoverflies. Eget förlag, Järfälla.
- Bartsch, H. (in press). Swedish Catalogue for Hoverflies (Diptera, Syrphidae).
- Bygebjerg, R. 2001. Fund af svirrefluer i Danmark i perioden 1994-1999. *Ent. Meddr.* 69:49-64.
- Claussen, C. 1980. Die Schwebfliegenfauna des Landesteiles Schleswig in Schleswig-Holstein (Diptera, Syrphidae). *Faunistisch-Ökologische Mitteilungen. Supplement 1. Zool. Inst. und Mus. der Uni. Kiel*.
- Claussen, C. 1985. Zur Kenntnis der Schwebfliegenfauna des Landesteils Schleswig (Diptera, Syrphidae) Nachtrag (1979–1983). Kuznetzov, S. Yu. 1993. A checklist of Latvian, Lithuanian and Estonian hover flies (Diptera, Syrphidae). *Dipterological Research* 4: 35–47.
- Maibach, A., Goeldlin de Tiefenau, P & Dirickx, H. G. 1992. Liste faunistique des syrphidae de Suisse (Diptera). *Miscellanea Faunistica Helvetiae* 1. Centre suisse de cartographie de la faune.
- Nielsen, T. R. 1989. A survey of some Norwegian Hoverfly genera (Diptera: Syrphidae). *Stavanger Museum. Årsbok* 1989, Årg. 99: 81–100.
- Nielsen, T. R. 1999. Check-list and distribution maps of Norwegian Hoverflies, with description of *Platycheirus laskai* nov. sp. (Diptera, Syrphidae). *Norsk Institutt for Naturforskning. Fagrapport* 35. Trondheim.
- Röder, G. 1990. *Biologie der Schwebfliegen Deutschlands*. Erna Bauer Verlag, Keltern Weiler.
- Sarthou, J-P. & Speight, M.C.D. 1997. Inventaire faunistique des Diptères Syrphidae et Microdontidae du sud-ouest de la France. *Bulletin de la Société entomologique de France* 102: 457–480.
- Speight, M.C.D. 2000. Species accounts of European Syrphidae (Diptera): species of the Atlantic, Continental and Northern Regions. In: Speight, M.C.D., Castella, E., Obrdlik, P. and Ball, S. (eds.) *Syrph the Net, the database of European Syrphidae*, vol.20. *Syrph the Net publications*, Dublin.
- Speight, M.C.D. & Castella, E. 2000. Range and Status data for European Syrphidae (Diptera): species of the Atlantic, Continental & Northern Regions. In: Speight, M.C.D., Castella, E., Obrdlik, P. and Ball, S. (eds.) *Syrph the Net, the database of European Syrphidae*, vol. 21, *Syrph the Net publications*, Dublin.
- Stackelberg, A. A. in Bei - Benko, G. Ya. 1988. Keys to the Insects of the European Part of the USSR, Volume V, Diptera and Siphonaptera, Part II: 147.
- Torp, E. 1994. Danmarks Svirrefluer (Diptera: Syrphidae). *Danmarks Dyrreliv* 6. 490 pp. (NR 172)
- Verlinden, L. 1991. Zweefvliegen (Syrphidae). *Fauna van België. Kon. Belg. Inst. voor Natuurwetenschappen*. Brussel.
- Wolf, D. 1998. Zur Schwebfliegenfauna des Berliner Raums (Diptera, Syrphidae). *Volucella* 3: 87–132.
- Zetterstedt, J. W. 1843. *Diptera Scandinaviae*. II.
- Zetterstedt, J. W. 1849. *Diptera Scandinaviae*. VIII.
- Zetterstedt, J. W. 1855. *Diptera Scandinaviae*. XII.

Författare

Hans Bartsch 2009 (kännetecken, ekologi, utbredning, bearbetad av Ragnar Hall, ArtDatabanken). Hans Bartsch 2001. © ArtDatabanken, SLU 2006 (naturvårdsinformation).